

Shrnutí situace katedry teorie a kritiky DAMU a koncepce jejího rozvoje na období 2019-2023

(úprava koncepce předložené v rámci výběrového řízení na vedoucího katedry na jaře 2019
zohledňující změny k 31. 12. 2019)

doc. Mgr. Daniela Jobertová, Ph.D.

Katedra teorie a kritiky za sebou má více než dvacetiletou historii, během níž se obsah výuky postupně dílčím způsobem proměňoval; proměny však po celou dobu v zásadě neopustily základní filozofii zakladatele prof. Vostrého, tedy činoherní divadlo jako základní východisko uvažování o divadle. Jakkoli se v posledních letech v rámci jednotlivých předmětů exkurzy do nečinoherních divadelních forem objevily, nikdy tato proměna nebyla deklarována na úrovni studijního plánu a nepromítla se ani do popisu profilu absolventa, ani do struktury státní závěrečné zkoušky. S novou akreditací, která bude popsána níže, se tento posun stává prohlášením mise katedry a zároveň její vizí.

Vedle podnětů vnášených do výuky spontánně samotnými pedagogy byly pro navrhovanou koncepci rozvoje katedry, resp. studijních programů, zásadní tři okolnosti:

- zpětná vazba od studentů systematicky získávaná posledních pět let formou ročníkových evaluací studijní zkušenosti, v posledních dvou letech též vtělená do pravidelného sebehodnocení studijních programů;
- dotazníkové šetření mezi absolventy katedry, které proběhlo v rámci řešení projektu OP VVV jako východisko pro inovaci studijního plánu;
- vstupní divácké zkušenosti uchazečů o studium, jejichž zájem se - i v souvislosti s rozrůzňováním české divadelní scény - přirozeně přesouvá od činoherního divadla k jiným, a to i hraničním formám divadla, a k širěji pojatému performančnímu umění.

Významné postavení v rámci studijních plánů zaujímají tvůrčí předměty Scénická propedeutika a nově také Režijně-dramaturgická dílna; nejde však o typické klauzurní předměty mířící na veřejnou prezentaci uměleckých výstupů, nýbrž o propojování teorie s praxí, kdy se teorie opírá o praxi vlastního tvůrčího zakoušení jakožto základu pro empatickou odbornou reflexi. Tento trend je standardní na mnoha srovnatelných zahraničních studijních programech, kde "klasickou" teoreticky či historicky zaměřenou teatrologii - na rozdíl od českých uměnovědných oborů - již dávno nahradil model organicky propojující a kombinující teorii s praxí. Katedra teorie a kritiky ukotvená na Divadelní fakultě AMU má v tomto ohledu lepší příležitost než uměnovědné obory tento trend svým vlastním kurikulem reflektovat.

Koncepce rozvoje katedry je strukturována následujícím způsobem: v rámci stručné SWOT analýzy jsou pojednány hlavní principy výuky, dále je představen stav akreditací a další akreditační záměry, popsána personální situace (tj. potenciál a omezení) pracoviště a na ni navázané možnosti mezinárodní spolupráce, dále nastíněno plánované výzkumné zaměření, a nakonec jsou shrnuty možnosti spolupráce s praxí.

SWOT z hlediska výuky studijních programů na katedře teorie a kritiky

- **Silné stránky katedry**
 - malé skupiny studentů a z toho vyplývající
 - individuální přístup,
 - důraz na týmovou práci již od 1. ročníku
 - kombinace pedagogů, tedy teoretiků a praktiků, případně pedagogů “na pomezí” mezi teorií a praxí
 - zaměření na současnou divadelní praxi v jejích různých podobách a náhledy do ní v rámci tvůrčích předmětů
 - profil absolventa odlišný od profilu absolventa uměnovědných oborů
 - dobré uplatnění absolventů v praxi (lze dokladovat na výsledcích dotazníkového šetření)
 - sevřený studijní plán zejména v bakalářském stupni studia postavený na postupném budování znalostí a dovedností
 - pravidelné návštěvy zahraničních hostů: každý akademický rok na katedře působí jeden až dva zahraniční odborníci, nabízející dvou až tří denní workshopy
 - externisté z odborné praxe (zejména kritické semináře), dlouhodobí externí spolupracovníci v oblastech, které DAMU nemůže zajišťovat ze svých zdrojů sama (filozofie, estetika)
 - konkrétní tvůrčí výstupy studentů, tedy zejména časopis Hybris v magisterském stupni studia umožňující rozvíjení obecných způsobilostí
- **Slabé stránky**
 - název studijního programu, který nepodává dostatečně jasnou informaci o metodologickém základu výuky, tedy organickém propojení teorie s praxí
 - malá viditelnost studijního programu v rámci školy a návazně též konkurence divadelně-vědných oborů na „velkých“ výzkumných univerzitách
 - nemožnost nadále realizovat původní koncepci výuky v magisterském studijním programu postavenou na výběru z povinně-volitelných předmětů z důvodu nižšího počtu studentů
 - nedostatečné vymezení „přidané hodnoty“ magisterského studia a odlišení od bakalářského studia

- absence institucionalizované mezinárodní spolupráce (nicméně v poslední době se slibně rozvíjí spolupráce s Jagellonskou univerzitou v Krakově)
- Hrozby
 - demografický pokles, menší počet znalostně i dovednostně vybavených uchazečů zejména o magisterské studium;
 - nutnost studentů při studiu pracovat, a s ní související laxnost studentů vůči volitelné nabídce aktivit katedry nad rámec povinného studijního plánu (zejména workshopy zahraničních pedagogů)
 - klesající schopnost studentů budovat strukturovaný a jazykově i stylisticky kultivovaný vlastní písemný diskurz
 - vnímání studijního programu jako přestupní stanice do jiných oborů
- Příležitosti
 - publikační činnost je postavena na odborných zájmech jednotlivých pedagogů, je žádoucí vést diskusi o případném širším výzkumném tématu pracoviště, které by umožnilo zapojení studentů doktorského studijního programu
 - při zavádění nové akreditace bakalářského studia využít nové nastavení oboru pro aktivní a cílenou propagaci, ideálně se zapojením studentů a absolventů
 - včasná příprava akreditace magisterského studia vedoucí na jeho zásadní proměnu a modernizaci
 - využít projevený zájem odborné praxe o spolupráci v rámci bakalářského studia, navázat další spolupráci pro magisterské studium, specificky zaměřenou zejména na získávání badatelské zkušenosti
 - budovat spolupráci s jinými katedrami DAMU (např. KP, KVD, KATaP) zejména v oblasti volitelné části kurikula, případně intenzivně diskutovat se sesterskými obory na FAMU a HAMU o sdílení předmětů.

Akreditace

- Bakalářský studijní program
 - v březnu 2019 byl finalizován a odevzdán akreditační spis bakalářského studia; předcházela tomu více než roční příprava díky projektu OPVVV, která umožnila zásadní a důkladnou revizi jak studijního plánu jakožto celku, tak všech studijních předmětů, které byly strukturovány do pěti dílčích pilířů: Teorie, Historie, Kritika, Praxe, Dovednosti.
 - díky projektu došlo k zásadní diskusi napříč předměty, v rámci jednotlivých pilířů i napříč jimi; na základě těchto diskusí byla zodpovědně stanovena studijní zátěž (v ECTS kreditech), zohledňující přímou výuku i samostatnou práci studenta (příp. společnou, leč

samostatnou práci studentů), na niž je v rámci oboru kladen velký důraz

- byl zpřesněn profil absolventa díky důsledné práci s metodikou výsledků učení: na úrovni předmětů jsou pojmenovány dílčí konkrétní znalosti a dovednosti, na úrovni studijního programu došlo k syntéze těchto dílčích výsledků učení
- podle nové akreditace se bude učit od AR 2020/2021, nicméně u některých předmětů nastane náběh nové metodiky a zapojení některých nových pedagogů již v AR 2019/2020
- **Magisterské studium**
 - stávající akreditace končí 1. 6. 2022, počítá se s přípravou nové v průběhu roku 2020: dojde ke zpřesnění profilu absolventa, bude přehodnocena nabídka povinně-volitelných předmětů i s ohledem na zkušenost z posledních let s počtem studentů, vedle časopisu *Hybris* jakožto “specializace na divadelní kritiku” lze do studijního plánu zařadit další samostatné tvůrčí aktivity studentů připravované v rámci povinných předmětů studijního plánu pod vedením pedagogů (např. pravidelná tematizovaná symposia jako výstup tematicky úžeji zaměřeného výzkumného semináře)
- **Doktorské studium**
 - při katedře teorie a kritiky probíhá doktorské studium v programu *teorie a praxe divadelní tvorby*, garantem je prof. Jaroslav Etlík; akreditace doktorského studia končí k 31. 7. 2020 (dostudování možné do roku 2024), připravuje se žádost o reakreditaci, k podání do konce dubna 2020
 - rozvoj spolupráce s Centrem pro doktorská studia AMU, samozřejmě pokud se podaří aktivity CDS v oblasti obecné metodologie výzkumné práce udržet a dále rozvíjet

Personální rozvoj pracoviště

- Po jisté personální nestabilitě, způsobené úmrtími dvou dlouholetých členů katedry (doc. Bokové a doc. Vinaře) a odchodem dvou pedagogů za jiným působením (MgA. Schlegelová - Jihočeské divadlo, doc. Augustová - ÚČL AV ČR), došlo ke stabilizaci, která představuje potenciál rozvoje a rovněž vnáší do fungování katedry nové podněty: v AR 2017/2018 nastoupili na částečné úvazky MgA. Radovan Lipus, Ph.D., a prof. PhDr. Pavel Janoušek, DSc.; od AR 2019/2020 budou na katedře působit jako akademičtí pracovníci MgA. et MgA. Lukáš Brychta, a Mgr. Jitka Pavlišová, Ph.D. Dále se počítá s pravidelným působením MgA. Víta Neznala, Ph.D. Profesor Kent Sjöström, Ph.D., spolupracovník katedry (pedagog nového předmětu *New Ways of Communicating Reflection and Criticality*, zařazeného do nové akreditace bakalářského studia) má předpoklady pro to, aby byl navržen na pozici hostujícího profesora, v případě získání institucionální akreditace na pozici

mimořádného profesora; tato možnost bude po provedené ekonomické rozvaze diskutována s děkankou DAMU.

- S ohledem na ukončení pracovního poměru prof. Jana Císaře (k 31.12. 2019) přichází katedra o jednoho pedagoga s titulem profesor, jeví se proto žádoucí zahájit v horizontu maximálně dvou let habilitační řízení nejméně dvou dalších pedagogů katedry.
- S ohledem na výše popsanou situaci se tedy v současné době jeví zajištění výuky jako udržitelné a vyvážené (poměr teoretiků a praktiků, poměr pedagogů zabývajících se teorií, historií, kritikou, praxí); podobně jako na jiných katedrách DAMU je na KTK několik nižších úvazků u akademických pracovníků a taktéž je běžné využívání externích pedagogů (DPP), což je v prvním případě dáno tím, že pedagogové sami částečně zároveň působí v praxi, v druhém tím, že na specifické dílčí předměty jsou záměrně nasmlouváváni odborníci, pro něž je praxe hlavním působištěm (v oblasti divadelní kritiky R. Hrdinová, V. Mikulka, J. Herman).
- Do budoucna se počítá s rozdělením dílčích úkolů mezi jednotlivé pedagogy: tak, jak v současné době odpovídá Mgr. art. Eva Kyselová, Ph.D. za výuku historie, prof. Jaroslav Etlík za doktorské studium, měli by v následujících letech i ostatní pedagogové katedry nést zodpovědnost za část agendy (příjímání řízení, propagace, zahraniční spolupráce atd.).

Výzkumná činnost

- Přílohou této koncepce je seznam tvůrčí činnosti za posledních 10 let; jde zároveň o přílohu C II Akreditačního spisu, z níž vyplývá, jaké projekty byly řešeny a kým. Původně rozvíjený výzkumný záměr katedry zaměřený na proměny současného dramatického, resp. divadelního textu, s odchodem doc. Augustové a MgA. Schlegelové není možné dále realizovat, nicméně výzkumný potenciál představuje Mgr. Art. Eva Kyselová, Ph.D. a nově též MgA. et MgA. Lukáš Brychta a Mgr. Jitka Pavlišová, Ph.D.
- I nadále se počítá s výzkumnou činností doktorandů, nicméně toto je v gesci garanta doktorského studijního programu; vedoucí katedry do uskutečňování doktorského programu vstupuje jako členka oborové rady (o jejímž složení a personálním napojení na katedru rozhoduje garant doktorského SP), případně domlouvá pedagogickou praxi doktorandů.

Spolupráce s praxí

- V rámci přípravy akreditace bakalářského studijního programu získala katedra předběžný souhlas se spoluprací od následujících institucí:
 - Česká televize (ČT Art)
 - Český rozhlas
 - Institut umění – Divadelní ústav
 - Svět a divadlo

- Divadelní noviny
 - Právo
 - Loutkář
 - Národní muzeum
 - Aurapont
 - Dilia
- Ve všech případech jde o profesní organizace, v nichž bývají absolventi oboru zaměstnáváni, nikoliv o výzkumné organizace; do konce AR 2018/2019 a na podzim 2019 se počítá s uzavřením dohod s těmito institucemi, které budou obsahovat konkrétní možnosti i podmínky.
 - V rámci magisterského studia lze předpokládat spolupráci zejména s příbuznými pracovišti AV ČR (ÚČL, FLÚ), nicméně tato možnost bude ještě důkladně diskutována na katedře při přípravě nového studijního plánu.